

סיכום שנת 2018

חלב בקר

לירון תמיר, כלכלן מועצת החלב, מסכם עבור משק הבקר והחלב את שנת 2018. כל הנתונים, המספרים ומצב ענף החלב לשנת 2018 ומבט לשנה הקרובה •

לירון תמיר כלכלן מועצת החלב

להלן סיכום ראשוני של שנת 2018, סקירה זו תתמקד בתנאי הסחר של ייצור חלב וסיכום ראשוני של נתוני השיווק. בסקירות הבאות נעסוק במאזני הענף לפי חלבון ושומן, בהתפתחות מחירי חומרי הגלם והמלאים, בנתוני היבוא והיצוא, בתמורות הגלובליות בענף ובנתונים הכספיים של שוק החלב במונחי מחירים לצרכן. כמו כן נבחן בסקירות הבאות את התמורות בפרספקטיבה רב שנתית.

ייצור ומכסות

מכסת החלב הארצית לשנת 2018 גדלה ב-68 מיליון ליטרים ל-1,568 מיליון ליטרים, בפועל ההקצאה ליצרנים פעילים עמדה על 1,520 מיליון ליטרים לעומת 1,458 ב-2017 גידול של 4% במכסה שהוקצתה ליצרנים פעילים. בשנת 2019 לא הוגדלה המכסה הארצית. ייצור החלב ב-2018 הוא הגבוה ביותר בתולדות ענף החלב בישראל ועמד על 1,549 מיליון ליטרים גידול של 2.3% ביחס 2017 וגידול של 22% לייצור החלב לפני עשר שנים. בשנת 2019 אנו מעריכים כי ייצור החלב ירד כבשלושה אחוזים וזאת בשל השינוי במדיניות השלום לחלב המיוצר מעבר למכסה.

מעיון בטבלה עולה כי הייצור נטו מעבר למכסה (עודפים בניכוי תת-ביצוע) עמד על כ-30 מיליון ליטרים שהם 1.9%, בסקטור הקיבוצי העודף נטו עמד על 4% בעוד שבמגזר המשפחתי הייצור המצרפי היה נמוך מהמכסה. סך הייצור מעבר למכסה (ברוטו) עמד על 62 מיליון ליטרים ו-70% ממנו בקיבוצים, תת הביצוע המצרפי עמד על 33 מיליון ליטרים

ייצור החלב ב-2018 הוא הגבוה ביותר בתולדות ענף החלב בישראל ועמד על 1,549 מיליון ליטרים גידול של 2.3% ביחס 2017 וגידול של 22% לייצור החלב לפני עשר שנים

לוח 1 ייצור ומכסות לפי מגזרים

עודף נטו	תת-ביצוע - ב-%	תת-ביצוע	עודף ב-%	חלב המיוצר מעבר למכסה	התפלגות הייצור ב-%	ייצור	מכסות	
37.3	0.8	7.0	5.1	44.3	58.3	902.9	865.5	שיתופי
8.8-	4.0	25.8	2.6	16.9	40.8	631.7	640.6	משפחתי
0.3	3.0	0.4	5.1	0.7	0.9	14.0	13.7	בתי ספר
28.7	2.2	33.2	4.1	62.0		1,548.6	1,519.9	ס"ה

הרחקת יונים ממרכזי מזון ורפתות

הדברת זבובים ומכרסמים ברפתות

- ⊕ הרחקת יונים בשיטות מתקדמות ביותר
- ⊕ הצלחה בטוחה
- ⊕ מספר רישיון הדברה 1042
- ⊕ היתרי הדברה של המשרד לאיכות הסביבה

ריסוס
נגד זבובים ברפתות
בכל הארץ בחומרים
מתקדמים ביותר

עמית הדברות
קיבוץ בית השיטה 1080100
פקס 04-6537428
עמית המאירי 054-7070780
amitha911@gmail.com
amithadbarot.com

לוח 2 מחיר המטרה באג' לליטר לפי רבעון ובכירות סעיפים

ממוצע שנתי	4	3	2	1	סעיף/ רבעון
38.06	38.64	38.61	37.59	37.38	עבודה
118.32	120.97	121.08	115.78	115.45	מזון
36.72	36.72	36.72	36.72	36.72	משתנות אחרות
26.40	26.59	26.59	26.26	26.15	החזר הון
219.50	222.93	223.01	216.36	215.71	ס"ה הוצ'
15.81	15.95	15.69	15.65	15.93	הכנסות מבשר
203.70	206.98	207.32	200.71	199.78	ס"ה נטו
3.26%	4.00%	3.50%	3.00%	2.50%	פריון
6.64	8.28	7.26	6.02	4.99	
1.28	0.09	3.61	0.76	0.66	מרכיבים זמניים
198.33	198.78	203.67	195.44	195.44	ס"ה מחיר
3.80	3.80	3.80	3.80	3.80	כולל הטל מועצה
202.13	202.58	207.47	199.24	199.24	

78%-1 ממנו מיוחס לרפתות במגזר המשפחתי. בשנת 2018 פרשו ממעגל הייצור 13 יצרנים משפחתיים ומכסתם (8 מיליון ליטרים) עברה במסגרת הליך נידוד המכסות ליצרנים פעילים במגזר המשפחתי. מאידך גיסא הצטרפו למעגל הייצור 5 יצרנים חדשים (4 במגזר המשפחתי וקיבוץ אחד) במסגרת מדיניות הקצאת מכסות ליצרנים חדשים. מספר הרפתות בסוף 2018 עמד על 745 רפתות מהם 567 רפתות משפחתיות ו-164 רפתות קיבוציות. לפני עשר שנים מספר הרפתות

לוח 3 התמורות בתחשיב מחיר מטרה ב-2018 לעומת 2017

שינוי ב-%	2018	2017	
3.8%	38.06	36.67	עבודה
2.4%	118.32	115.54	מזון
0.5%	36.72	36.53	משתנות
1.4%	26.40	26.03	החזר הון
2.2%	219.50	214.76	סך הוצאות
9.9%-	15.81-	17.54-	תוצרת לואי
3.3%	203.70	197.22	הוצאות מוכרות נטו
	6.64-	2.47-	פריון
	1.28	0.57-	מרכיבים זמניים
2.1%	198.33	194.17	מחיר מטרה בשער הרפת
	3.80	3.80	הטל מועצה
2.1%	202.13	197.97	מחיר מטרה ממוצע

מהנתונים בלוח רואים כי ההכנסות הממוצעות לליטר עלו ב-1.15% כאשר הירידה בהכנסות מבשר קיזזה חלק מהעלייה בהכנסות מחלב אך ההוצאות הממוצעות עלו ב-2.2% כלומר נרשמה הרעה בתנאי הסחר. בעולם בו אין התייעלות או אין הגדלה של היקף הייצור ההרעה בתנאי הסחר משמעותה שחיקה ברווחיות. בפועל אנו יודעים כי ברפת הישראלית קיימת התייעלות מתמדת והיקפי הייצור ב-2018 היו גבוהים מאלו שבשנה קודמת הרי שניתן להניח כי הרווחיות בשנת 2018 הייתה דומה לזו שב-2017. נזכיר כי מדובר בנתונים ממוצאים וניתוח זה אינו מתאים כמובן לכל הרפתות. מינואר 2019 מתבסס מחיר המטרה על סקר 2017

חשבון הרכיבים

התכולות הנורמטיביות של חלבון ושומן בשנים 2017 ו-2018 היו 3.371% ו-3.753% התאמה. יחס המחירים בין חלבון ושומן שונה לטובת השומן. בשנת 2017 ערך החלבון לק"ג היה 16 יח' מחיר טרה וערך השומן 9.6, בשנת 2018 ירד הערך היחסי של החלבון ל-15.3 יח' מחיר מטרה וערך השומן עלה ל-10.2. תכולת הרכיבים ב-2017 עמדה על 3.86% שומן ו-3.42% חלבון ובממוצע התמורות לחלב היו גבוהות ב-1.8% ממחיר המטרה הנקוב. תכולת הרכיבים שנרשמה ב-2017 תהווה את נורמת הרכיבים לשנים 2019 ואילך. בשנת 2018 תכולת הרכיבים הממוצעת שנרשמה הייתה מעט נמוכה יותר (אך עדיין גבוהה מהנורמה) והתמורות הממוצעות היו גבוהות ב-1.28% מהמחיר הנקוב כלומר הרעה נוספת בתנאי הסחר בשיעור של 0.5%.

שיווק חלב ומוצרי מייצור מקומי

מנתוני השיווק עולה כי סך השיווק במונחי חלב גולמי עלה בשנת 2018 בפחות מאחוז, מאחר וגידול האוכלוסייה השנתית בישראל הוא כ-2% הרי שמונחי צריכה לנפש ישנה נסיגה, נעיר כי הנתונים מתייחסים לייצור המקומי ואינם מביאים בחשבון את יבוא המוצרים. בחמאה שולחנית נרשמה עליה משמעותית אך זו מוסברת ע"י ביקוש כבד בשנת 2017 שלא בא לידי ביטוי בשל מחסור, מחסור שומה אנו מזהים בתחילת 2019. בקבוצת הגבינות הקשות חלה האטה בקצב הגידול והוא עומד על 1.5 אחוזים בלבד, בשנים האחרונות זו הייתה הקבוצה שהשפיעה על הגידול בצריכה. בלוח 5 נציג את נתוני השיווק לשנים 2013, 2017 ו-2018 ואת השינויים הממוצעים בצריכה. נעיר כי נתוני השיווק בשווה ערך חלב גולמי מבוססים על מקדמי ייצור מקובלים בענף ומשמשים רק כדי לזהות מגמות. ▲

המשפחתיות עמד על 787, כלומר ב-10 שנים נסגרו כ-220 רפתות משפחתיות. הייצור הממוצע ברפת משפחתית עמד על 1.1 מיליון ליטרים וברפת הקיבוצית 5.5. לפני חמש שנים הממוצעת הייצור הממוצע ברפת המשפחתית עמדה על 0.75 מיליון ליטרים וברפת הקיבוצית 4.9.

מחיר מטרה

מחיר החלב בשנת 2018 התבסס על נתוני סקר 2017 (לוח 2).

המחיר הממוצע בשנת 2018 התייקר ביחס למחיר ב-2017 ב-4.16% אג' שהם 2.1%.

בלוח 4 נחשב את תנאי הסחר בענף, תנאי הסחר מוגדרים כיחס בין השתנות מחירי התשומות להשתנות מחירי התפוקות.

לוח 4 תנאי הסחר ברפת החלב בשנת 2018

תפוקה	משקל	שינוי	תרומה משוקלת
עבודה	17.1%	3.8%	0.6%
מזון	53.8%	2.4%	1.3%
משתנות	17.0%	0.5%	0.1%
החזר הון	12.1%	1.4%	0.2%
התייקרות ממוצעת של מדד התשומות			2.2%
חלב	91.7%	2.1%	1.96%
בשר	8.3%	-9.9%	-0.82%
התייקרות ממוצעת של מדד התפוקות			1.15%
הרעה בתנאי הסחר			-1.04%

מנתוני השיווק עולה כי סך השיווק במונחי חלב גולמי עלה בשנת 2018 בפחות מאחוז

לוח 5 נתוני שיווק בטונות ואלפי ליטרים

מגמה שנתית מ-2013	שינוי שנתי מ-2017	2018	2017	2013	חלב שתייה ומשקאות
0.8%	0.7%	458,866	455,474	440,510	חלב שתייה ומשקאות
1.8%	1.9%	195,549	191,941	178,867	תוצרת ניגרת
2.2%	0.1%-	107,437	107,521	96,134	גבינות לבנות
3.7%	1.5%	40,214	39,612	33,486	גבינות קשות
1.8%	14.1%	6,674	5,851	6,116	חמאה שולחנית
2.1%	0.9%	1,513,093	1,498,901	1,363,539	שווה ערך חלב גולמי